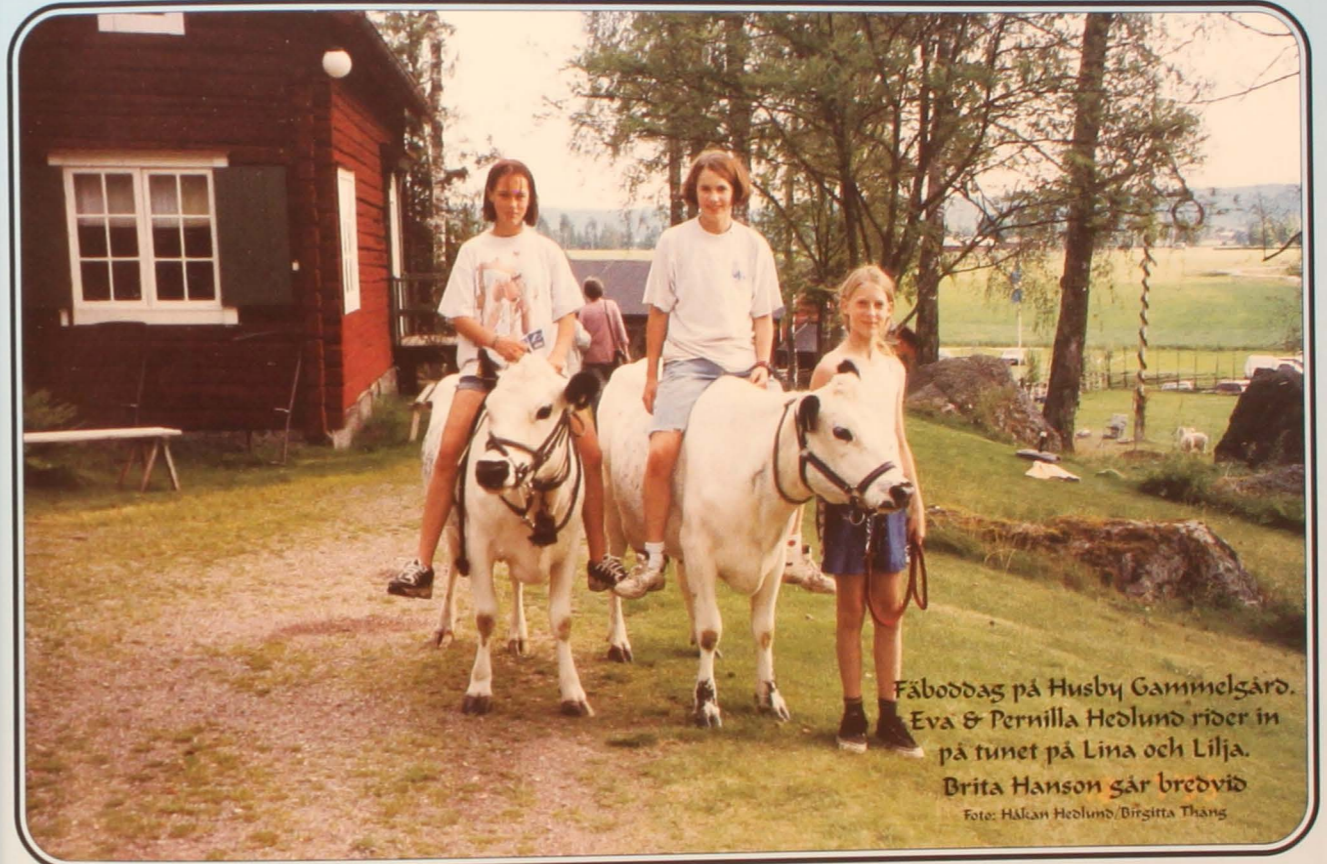

FJÄLLKON

Svensk Fjällrasavels Tidskrift

Nummer 3
Juli/Augusti 2000

Fäboddag på Husby Gammelgård.
Eva & Pernilla Hedlund rider in
på tunet på Lina och Lilja.
Brita Hanson går bredvid
Foto: Håkan Hedlund, Birgitta Thang

**NYA MILJÖSTÖDS-
REGLER 2001!**

Sidan 4

**GÅRDSBESÖK I
FJÄLBYN!**

Sidan 8

**AKTVELLA SEMIN-
TJVRAR!**

Sidan 20

**SÅ MÅNGA DJVR
FINNS DET!**

Sidan 5

**NAT:s TJVR-
KALENDER!**

Sidan 13

**MJÖLK ÄR BRA FÖR
HJÄRTAT!**

Sidan 22

**ÄNNU EN FJÄLLKO-
KURS GENOMFÖRD!**

Sidan 6

**Svensk
Fjällrasavel**

**MÖTE I VÄRMLANDS-
AVDELNINGEN!**

Sidan 23

Svensk Fjällrasavel

Ordförande:

Patrik Gyllenhammar, Ekeshogs Hejde,
620 20 Klintehamn. Tel 0498-243035.
Fax 0498-243003.

Vice ordförande:

Robert Nilsson, Övre Svartå 515, 961 98
Boden. Tel 0928-401 06. Fax 0928-402 10.
OBS! Tel-tid vard 10-12!

Redaktion, expedition, kassa:

Lennart Rosén, Larstorp, 590 33 Borensberg.
Tel 0141-700 85, fax 0141-700 82.
e-post: svensk.fjallrasavel@telia.com

Redaktör & Ansvarig Utgivare för tidningen *Fjällkon*: Lennart Rosén.

Ledamöter:

Sven Blomberg, Sunnanhed 44, 790 70
Furudal. Tel 0258-202 07, fax 203 00.

Joachim Gustavsson, Görshorva, V.Harg,
595 91 Mjölby. Tel/Fax 0142-250 42.

Lena Lindberg, Norra Heden 2,
780 64 Lima. Tel/Fax 0280-322 18.

Anders Jonört, Flarkbäcken 150,
915 96 Flarken. Tel 0934-270 30.

Suppleanter:

Göran Lundström, Fjälbyn 252, 930 10 Löv-
ånger. Tel 0913-300 40, fax 0913-301 01.

Berit Runsten, Alsenviken 1234,
830 44 Nälden. Tel 0640-240 28.

Tove Undin, Tosseberg 473,
686 93 Sunne. Tel 0565-921 92.

Revisorer:

Bo Karlsson, Våltran, 696 93 Aspabruk.
Tel 0583-503 31.

Martina Bremer, Mossgården 4181,
386 94 Färjestaden. Tel 0485-56 22 52.

Revisorssuppleanter:

Ann-Sofie Sångberg, Lökom 7578,
881 93 Sollefteå. Tel 0620-321 43.

Leif Finnström, Öra Radiogatan 2 E, 854 61
Sundsvall. Tel 060-61 64 31.

Avelsansvarig:

Robert Nilsson, Övre Svartå 515, 961 98
Boden. Tel 0928-401 06, Fax 0928-402 10.
OBS! Tel-tid vard 10-12!

Förmedling av livdjur:

Joachim Gustavsson, Görshorva, Västra
Harg, 595 91 Mjölby. Tel/Fax 0142-250 42.

Stambokföringsansvarig:

Göran Lundström, Fjälbyn 252, 930 10 Löv-
ånger. Tel 0913-300 40, fax 0913-301 01.

Nästa *FJÄLLKON* kommer i oktober 2000.
Manus & Annonser till den tidningen ska vara
redaktionen tillhanda senast den 10 september!
Infobladet kommer v 37-38 med manusstopp 1/9.

Tidningen *FJÄLLKON* nr 3 2000

- * Tidningen utkommer med 4 nummer/år. Däremellan skickas aktuell information ut.
 - * Medlemskap tecknas genom att sätta in 250:- på postgiro 833 53 62-3.
- * Annonsering med radannonser i tidning och info-blad med t.ex. "Köpes / Säljes" är gratis för medlemmar i Svensk Fjällrasavel.
 - * För övrig annonsering hänvisas till vår expedition, se adress & tel i rutan t.v.
- * Samtliga artiklar i tidningen *FJÄLLKON* är författade av redaktionskommittén om ej annat anges.
 - * Åsikter framförda i signerade artiklar delas inte automatiskt av Svensk Fjällrasavel utan är författarnas egna.
- * Tidningen får i korta drag citeras om källan anges.
Eftertryck är dock förbjudet utan skriftligt tillstånd från Svensk Fjällrasavel.

ISSN 1401-7806
Utgivningsbevis PRV nr 21560
© Svensk Fjällrasavel
Tryckeriet Erik Larsson 2000

Adressen till Svensk Fjällrasavels hemsida på internet:

<http://w1.141.telia.com/~u14102529/fjallkor/index.html>

HAR DU E-POSTADRESS?

I månadskiftet maj/juni skickade vi ut ett informationsblad till alla medlemmar i Svensk Fjällrasavel. Den typen av informationsbrev tänkte vi i fortsättningen skicka via e-post till Dig som har sådan. Detta för att spara dyra portokostnader. Därför vill vi att Du som vill ha snabb e-postinformation hör av Dig till Svensk Fjällrasavels expedition med Din e-postadress så vi kan få igång en sådan distributionsgång framöver! Lämpligast är väl att e-posta Din adress, eller hur!

Sista minuten till stämman?!

Förhoppningsvis har denna tidning hunnit komma ut innan stämman. Du som i sista stund kunnat bli ledig och vill delta på stämman bör omgående ringa till Lennart Rosén på tel 0141-700 85 så får vi se om det finns några restplatser kvar. Stämman med alla trevliga kringarrangemang och gårdsbesök pågår fredag 28/7 - söndag 30/7.

Missförstånd om 5000 kg:s avkastning hos fjällrasen?

När jag i ett tidigare nummer av *Fjällkon* slängde in min brandfackla och tog mig friheten att säga hur jag vill ha vår fjällko hoppades jag naturligtvis på reaktioner från läsarna. Och mina förhoppningar kom inte på skam. Många intressanta synpunkter har kommit fram i insända artiklar, och mycket - om än inte allt - sympatiserar jag med.

Det har berättats mig att någon eller några reagerat negativt på mitt tidigare debattinlägg och menat att min rekommendation om fjällkons avkastningsförmåga om 5000 kg mjölk per år skulle betyda en tillbakagång. Men då visar man att man läser sin *Fjällkon* dåligt.

Vad jag sade var att den avkastningen skulle hon kunna ge på en grovfoderbaserad foderstat, alltså då grovfodret utgör den största delen av utfodringen. Den som vill byta ut en stor del av grovfodret mot kraftfoder kan naturligtvis ta ut en högre avkastning av sina fjällkor.

Valet är självklart fritt för den enskilde djurägaren hur man vill ta tillvara fjällkons förmåga att avkasta mjölk. Men avelsmålet bör enligt min uppfattning inriktas mot att vår ko kan mjölka hyggligt på ett bra grovfoder. I varje fall om man vill ha en resurssnål ko som passar i ett framtida samhälle då energi-resurserna inte är obegränsade.

Därutöver, och med hänvisning till vad Robert Nilsson skrev i förra numret av *Fjällkon*, är jag av den åsikten att vi, i likhet med andra avelsföreningar, måste arbeta efter en avelsplan. Vi måste vara överens om vilken typ av ko vi vill ha i ladugården.

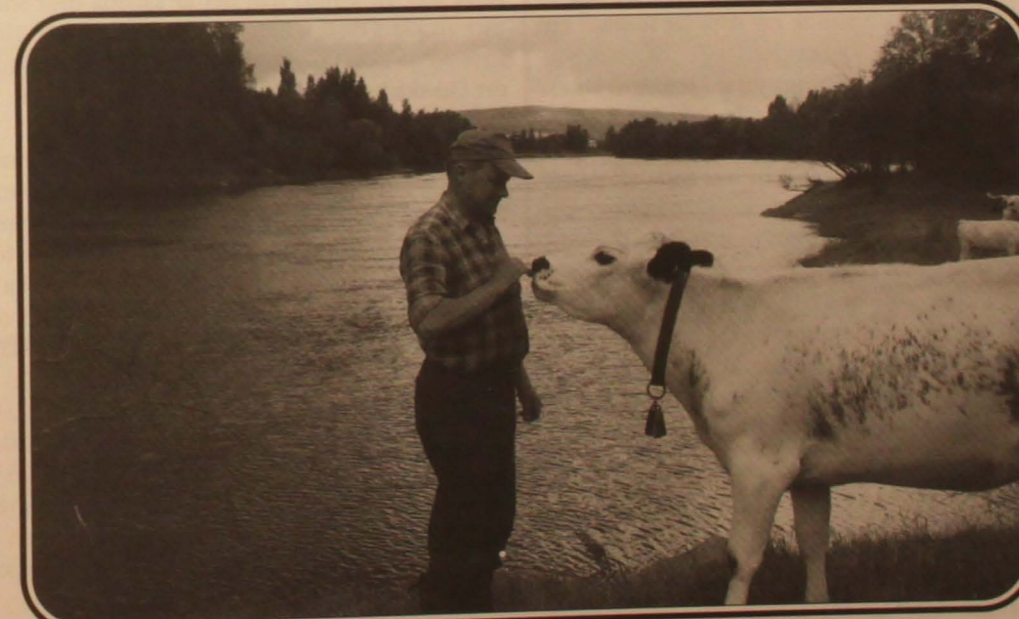
Det är fullständigt omöjligt att en fjällko ska kunna se ut lite hur som helst - stor som liten, med långa eller korta spenar, högställd och samtidigt lågställd, grovlemdad och gracil - allt på en gång. Sådana önskningar, om de verkligen finns, leder tankarna till 70-talets avelsteorier om SKB-kon. Och det är väl inte

något vi önskar åter? Tycker någon exempelvis att fjällkon är för liten så är det bättre att vederbörande byter ras i den egna ladugården än att vi ska försöka göra vår fjällko större.

Den ko vi ska bevara till eftervärlden är den fjällko Robert Nilsson så förtjänstfullt skildrat i sin historik i denna tidning. Det är den ko, som med sina fel och förtjänster är så unik, att staten och EU vill betala för att hon ska räddas, och det är den kon vi ska fortsätta att arbeta med i vår förening. Den som inte tycker att hon duger, utan absolut ska ha en ko som mjölkar 10.000 kg på en massa kraftfoder, har som sagt andra alternativ att välja bland.

Med sin specifika särprägel i typ, form och färg har fjällkon blivit en nationalklenod som i reklam för sunda varor blivit en symbol. Låt oss inte förstöra henne genom att klä henne i en ny kostym.

Text: Patrik Gyllenhammar

Fjällkon (bjällkon) Lina efter 6769 Delta är en ko med rastypiskt fjällkoutseende.

Foto: Birgitta Thång

Nya miljöstödsregler införs nästa år. Tips & Info om detta läser Du här!

Från och med 1 januari 2001 träder det nya miljö- och landsbygdsprogrammet för år 2001-2006 i kraft. För fjällrasens del berörs främst härstamningskravet som ligger till grund för att få stöd till utrotningshotade raser. Med anledning av detta vill Svensk Fjällrasavel informera vad som komma ska samt vad Du redan nu kan göra för att förbereda Dig och Dina djur.

NYA HÄRSTAMNINGSKRAV

För djur av fjällras har följande hittills gällt för att erhålla stöd för respektive djur;

- * Modern är av SKB-ras.
- * Fadern ska ha lägst 87,5% och morfadern lägst 50% rastillhörighet.
- * Använd tjur vid insemination/betäckning ska ha minst 87,5% rastillhörighet.

Inför den nya 5-årsperioden är följande ändringar föreslagna;

- * Modern ska ha lägst 70% rastillhörighet.
- * Både far och morfar ska ha lägst 87,5% rastillhörighet.
- * Använd tjur vid insemination/betäckning ska ha minst 87,5% rastillhörighet.

Från föreningens sida stöttar vi denna skärpning av härstamningskraven, eftersom målsättningen är att de djur som har andra raser än fjäll i sig ska få avkomor som är alltmer rasrena. En renrasig fjällras är den långsiktiga målsättningen.

Anledningen att det överhuvudtaget har kommit till regler om hur många procent främmande ras som får finnas i ett godkänt djur av fjällras, är att det under 1970-, 80- och 90-talen förekommit så många korsningstjurar i semin så att en stor del av fjällraspopulationen är mer eller mindre rasrena.

Om härstamningskravet för godkänd fjällras satts till 100% ren fjällras vid föregående 5-årsperiods start, så hade alltså många djur hamnat utanför stödprogrammet och då ej blivit bidragsberättigade (men vad gör man när den gamla fjällrasen så effektivt korsats sönder under några få årtionden?). I arbetet med att bevara en utrotningshotad ras såsom fjällrasen har varit och i viss mån fortfarande är, så är det viktigt att få med så många djur (och djurägare) som möjligt i inledningskedet för att få en så bred avelsbas som möjligt för att undvika inavelsrisker i framtiden.

AVVIKELSE UPP TILL 50%

Hittillsvarande regler säger att djurantalet ej får minskas mer än 20% under 5-årsperioden. Enligt det nya förslaget så får denna minskning vara 50%, vilket underlättar enormt för den enskilde djurägaren.

I vissa fall har det nämligen varit svårt att kunna ha samma djurantal under hela 5-årsperioden, det är ju alltid så mycket som inträffar i en ladugård beroende på allt från myndighetsbeslut till förutsättningar och förändringar på den egna gården. Med den nya 50%-regeln så kan nog ännu fler djur komma med i stödprogrammet eftersom den enskilde djurägaren då vågar ta med flera djur.

Kravet på ersättningsdjur kommer av allt att döma att finnas kvar, varför man alltid bör ha någon djurenhet i reserv att sätta in ifall något djur förolyckas eller måste gå till slakt.

DJUR SOM ÄR STÖDBERÄTTIGANDE SKA VARA KVAR

En viktig sak som kommer att gälla är att de djur som idag är stödberättigade kommer att vara det även efter att de nya reglerna träder i kraft. De nya härstamningskraven ska enbart gälla nya djur som ska in i systemet. Av den anledningen vill vi här ge ett litet tips;

Anmäl de ev. ersättningsdjur som Du nu har under detta år (före 31/12-2000) ifall det är sådana djur som inte kommer att klara de nya härstamningskraven. År 2001 är det för sent att få dessa godkända. Anmälan görs till länsstyrelsen dit Du skickat miljöstödsansökningarna förut.

Från och med denna höst har Jordbruksverket, efter flera års påtryckningar från bl.a. vår förening, beslutat att Svensk Mjolk ska införa särskilda raskoder för fjällrasen. Koderna ska vara desamma som i CDB. Vi har under försommaren hjälpt till att granska listor över de djur som ska kodas om så att Svensk Mjolk ska hinna med detta i god tid innan det nya kontrollåret börjar i september i år. (Särskilda raskoder kommer också att införas för t.ex. rödkullor).

Att vi har en unik raskod för alla godkända fjällrasdjur är en rättighet som även ger oss stora möjligheter att på ett effektivare sätt bedriva avelsarbete m.m. i fortsättningen. Att SKB som samlingsnamn för alla kulliga djur därmed har spelat ut sin roll är därmed ett faktum. SKB är inte längre en specifik ras i husdjursverige.

SÅ HÄR MÅNGA AVELSDJUR FINNS DET AV DE HOTADE RASERNA!

För de allra flesta av de utrotningshotade raserna som under åren 1995, 1996, 1997, 1998 och 1999 varit mål för bevarandåtgärder av respektive rasföreningar med delfinansiering av EU-medel administrerat via Jordbruksverket, så har utvecklingen varit positiv och djurantalet har ökat.

I tabellen nedan kan Du se hur många djur det finns i avel.

(Uppgifterna är hämtade från SJV-info 1/2000)

	1995	1999		1995	1999
MJÖLKBOSKAP			SVIN		
Fjällras	800	2050 (>6 mån)	Linderödssvin	125	220
Rödkulla	250	456 (>6 mån)	HÖNS		
Väncko	60	143	Bohus-Dals Svarthöna		180
Ringamälako	40	107	Åsbohöna	525	990
Bohuskulla	12	10	Gotlandshöna	193	407
HÄSTAR			Hedemorahöna	345	998
Ardenner	620	497	Ölandshöna	250	272
Nordsvensk Häst	678	615	Öländsk Dvärghöna	77	161
Gotlandsruss	651	556	Skånsk Blommehöna	720	1310
GET			Svensk Dvärghöna	450	450
Svensk Lantras	1500	1500	GÄSS		
Göingeget	15	64	Skänegås	240	163
Jämtget	26	90	Ölandsgås	135	136
FÄR			ANKOR		
Gutefär	5000	5925	Svensk Blå anka	124	128
Ryafär	615	1218	Svensk Gul anka	70	78
Finullsfär	1200	1933	Blekingeanka		55
Skogsfär	150	510	Svensk Myskanka		450
Dalapälsfär	38	159	KANINER		
Roslagsfär	31	149	Gotlandskanin	189	290
			Svensk pälskanin		37 (reg. djur)

Gubbarna i Fjällesjö blev alltid väldigt gamla, så det kom en sociolog för att ta reda på varför.

- Och aldrig har jag varit på sjukhus eller hos doktorn, sa gubben Nilsson, vi botar oss själva.
- Jasså, vad botar ni er med då?
- Vi äter medicin.
- Men var får ni medicin ifrån då när ni aldrig går till doktorn?
- Den köper vi på auktion!

- Varför har du tagit bort hastighetsmätaren på din bil?
- Jag behöver den inte. Vid 50 skakar ratten, vid 70 dörren och vid 90 löständerna.

Fjällkokurs i Transtrandsfjällen!

Den 2 och 3 juni ordnade länsstyrelsen Dalarna och Hushållningssällskapet i Dalarna med en viss medverkan av Svensk Fjällrasavels lokalavdelning i Dalarna, en fjällkokurs. Första dagen handlade om fjällras- och ekologisk produktion, och det var Jacob Ebner, ekologisk rådgivare på länsstyrelsen (och med ett stort intresse av fjällkor) som pratade om ekologisk produktion och miljöpåverkan.

FÖRBÄTTRA MILJÖPÅVERKAN

Här är några punkter över hur man kan förbättra miljöpåverkan utifrån egna gården.

- 1) Byt kvävegödslingen till 30% klöverinblandning i vallen.
- 2) Använd inte importfoder. Undvik helst soja.
- 3) Ha lite krav på produktionen. "Låt-gå-produktion" ger mer metangas.
- 4) Utnyttja betet så mycket som möjligt. Det är ett billigt foder som ger mest energiutbyte. Satsa på bra bete.
- 5) Se till att ha bra jord. Variera växtföljden och odla inte bara spannmål eller bara vall.
- 6) Håll djuren friska. Driv inte djuren för hårt så de producerar max. Djuren bör få utlopp för sitt naturliga beteende, helst i lösdrift eller att man utnyttjar hela betessäsongen.
- 7) Undvik koncentrat. Använd så mycket eget foder eller svenskodlat som möjligt i foderstaten.

Jacob Ebner presenterade två exempel på foderstater;

EXTENSIV FODERSTAT

100% grovfoder.
Klärar ca 4000 l mjölk (15 l per dag).
14 kg ts grovfoder. Här krävs ett väldigt bra grovfoder!

EKO-FODERSTAT

70% grovfoder.
Klärar ca 6500 l mjölk (20 l per dag).
8 kg ts grovfoder.
3 kg spannmålskross.
2 kg betför/rapsexpeller (expro).

Jacob berättade även om en undersökning på SLU gjord på SLB-, SRB- och SJB-djur. Där har man kommit fram till att en mindre ko producerar **mer mjölk/kg kroppsvikt** (men det vet ju redan de flesta av oss), men de producerar även mer mjölk/kg foder!

FJÄLLRASKÖTT

Andra dagen låg tonvikten på fjällraskött. Berny Holm, sammanställande i köttgruppen, presenterade denna grupps arbete. Han pratade också om sina egna erfarenheter med fjällraskor som di- och amkor. Berny har även gjort kalkyler på uppfödning av mellankalv, tjur och stut, vilka vi diskuterade omkring. (Dessa kalkyler fanns med i *Fjällkon* nr 2-2000).

Eftersom det fanns både de som ville sälja och de som ville köpa kalvar bland deltagarna så diskuterades kalvförmedlingens olika modeller och hur man går till väga rent praktiskt. En modell kan vara att mjölkkalven säljs ganska tidigt som dikalv till en mellanproducent, som sedan säljer den vidare till stutuppfödning vid ca 6 månaders ålder.

Ett förslag till pris på kalvar till köttuppfödning var 10:-/kg levande vikt+ kostnad för ev. kastrering.

Det var ca 10-15 personer som deltog på kursen de olika dagarna, samt några fler på fäbodkvällen som Du kan läsa om på annan plats i tidningen. Vi som var med hade två lärorika och trevliga dagar med god mat (naturligtvis av fjällraskött). Den som planerat kursen och skötte allt praktiskt under dagarna var Kristian Olofsson från Hushållningssällskapet i Dalarna. Han är vår lokala landsbygdsutvecklare, också han med ett stort fjällkointresse. Vi är många med intresse för våra fina fjällkor, och vi tycks hela tiden bara bli fler!

Text: Lena Lindberg

Samtal mellan en advokat och dennes klient:

- Ni sa att er fru kastade en stol på er.
- Ja, det gjorde jag.
- Och då gick ni er väg?
- Just det, för jag såg att hon sneglade på byrån.

Fäbodbesök i Volbrändan!

Jag hade nöjet att besöka Volbrändans fäbod i samband med "köttmötet" som är refererat på föregående sida. Volbrändan är en fäbod som kom till 1865 i samband med ett storskifte. Skiftet delades så att fäboden kom i fel socken. Man plockade då ner husen och flyttade dem till Volbrändan. Som mest fanns det 7 familjer här med djur.

Det fanns djur här fram till 1992 och sedan har det varit uppehåll till 1999 då Ove Lind införskaffade några fjälldjur och rödkullor. Idag finns det 12 hondjur och 2 stutar betande här.

Ove köpte sin del av vallen på en auktion 1975. Vallen hade då tillhört Oves mors släkt. Volbrändans fäbodvall ligger nära fjällfoten, ca 1 km därifrån, samt gränsar till 3 andra fjäll. Den ligger 550 meter över havet, och man har ett problem: Rovdjur!

Ove berättar historien kring Volbrändan för de ca 20 deltagande medlemmarna.

En av fjällkorna på Volbrändan njuter av stillbeten.

Text & Foto: Berny Holm

Du sitter väl inte och "smygläser" *Fjällkon* utan att vara medlem? I så fall tycker vi att även Du ska bli medlem i Svensk Fjällrasavel så att Du får ett eget exemplar av *Fjällkon* i fortsättningen!

Sätt in årsavgiften 250:- på vårt pg 833 53 62-3.
Ange namn, adress & tel.nr. så är det klart.
Välkommen som medlem Du också!

Ny ladugård i Fjälbyn!

Fjällkon är denna gång på besök hos Göran Lundström, Fjälbyn, Lövånger. Han tog sin nya ladugård i bruk den 25 februari 1999 och har således nu "kört den" en säsong. Det är ju inte många djurstallar som byggs i dagens läge, så självklart är vi lite nyfikna på hur det gått med bygget!

Görans ladugård i Fjälbyn, Lövånger.

GRUNDFAKTA OM GÅRDEN

Gården köptes av av Görans morfar i början av 1920-talet, och han byggde nya ekonomidelar och boningshus på fastigheten, så stommen i den ladugård som fanns när Göran tog över var från 1925. Den var sedan tillbyggd 1955 med ytterligare djurplatser samt 1970 när sista hölasset var inkört och korna såldes samma höst då Göran endast var 7 år.

Men redan 1975 började Göran fylla på ladugården igen med får och senare med höns. Under tidigt 80-tal gick Göran på lantbruksskola och utbildade sig till husdjurstekniker. Han jobbar fortfarande med det på halvtid, något mer på vintern och något mindre på sommaren. Arbetsuppgifterna är semin, avelsrådgivning och köttboskapskontroll.

FJÄLLKORNA KOMMER

I början av 90-talet köptes de första fjällraskalvarna in från Märten Dahlberg i Bjärträ och i november 1991 började mjölkleveranserna till mejeriet. I samma veva köpte Göran fastigheten. Vart efter fylldes ladugården ut med kor och besättningen ökades tills platserna var fyllda.

Göran med en dotter efter 46 Flink.

Sedan byggdes ladugården om med fler platser som fylldes och till slut fanns 26 båsplatser med mjölkande kor, en kall lösdrift i höboden med ett 20-tal kvigor och en del sinkor samt en tillarrenderad ladugård med ungdjur.

Slutligen kom Göran till en gräns då det blev tvunget att bygga nytt eller avveckla mjölkproduktionen. Stallarna var för hårt slitna och omöjliga att mekanisera för att få en mer lättkött ladugård. Så efter en del funderande hyrdes hösten 1998 en annan ladugård dit djuren flyttades, det gamla stalllet revs och på plasen uppfördes det nya djurstallet som idag har plats för 27 mjölkande kor i kortbås plus ett 20-tal kalvar.

LÖSDRIFT TILL DE YNGRE DJUREN

Yngre djur hålls i kall lösdrift i den ena änden av stalllet med liggbås och skrapad mittgång. Äldre ungdjur och sinkor hålls i samma höboda som tidigare så på det sättet är det möjligt att kontinuerligt hålla 30-35 kor.

Dominerande ras är självklart fjällras, men ett par fina rödkullor och två duktiga telemarkskor finns förutom ett par SRB- och SLB-kor. Totalt brukar det finnas runt 75 nöt som årsmedeltal. SRB- och SLB-korna sitter löst men de får leva så länge de är trevliga.

KOR FRÅN TRAKTEN

De fjällkor som Göran har stammar i mångt och mycket från Lövångerstrakten. Det har dels varit en strävan från Görans sida att ta reda på lokalt material, men tack vare jobbet som seminör och det faktum att det varit allom bekant i trakten att han är intresserad av fjällkor, så har det getts honom många tillfällen att få tag på djur ur gamla Lövångerlinjer.

Många gånger har det ju i praktiken också varit att köpa ett djur eller låta det gå till slakt. Detta gör att besättningen ännu inte är dominerad av någon viss kolinje på två mindre undantag när.

F-LINJEN BRA

En lyckosam linje är F-linjen som Göran köpte av Gunnar Ceder när denne avvecklade mjölkproduktionen. F-korna kommer ursprungligen från Gunnars (och Görans Ceders) far Bengt Ceder, Gärde, Lövånger. F-linjen förekommer för den minnesgode i tjurarna från Rut Svensson, Trångsviken, vars sista tjur 75 Fjänear, SKB 6652, kom ur F-linjen.

En annan kofamilj i vardande är "Svartfötterna" som alla stammar ur 2076 Svix moder 117 Svartfot. (2076 Svix, Sv.Fj. 20048, finns med i *Tjurboken* och är tillgänglig för seminerings).

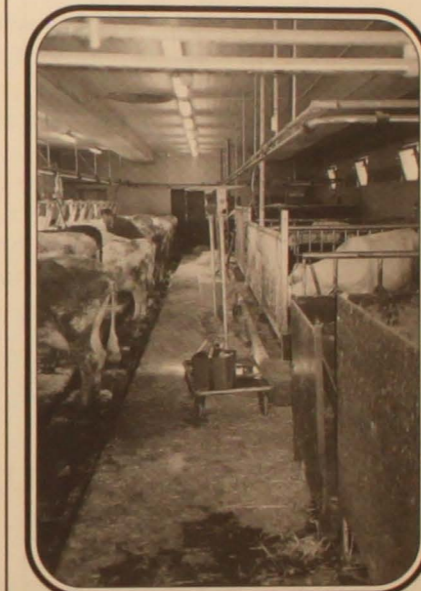

Kalvar som mår gott i Fjälbyn.

En hållbar kodam efter 726 Basker som är född hos Anders Nordin, Altersbruk, är inköpt till Görans besättning i "mogen ålder".

I övrigt är det mest enstaka kor eller ungdjur ut lokala linjer vilket gör besättningen intressant eftersom den verkligen har en stor genetisk spridning med många intressanta linjer i vardande. Vi får se vad som kan komma ur dessa om ett par år!

Till gården hör 8 ha åker och 60 ha skog. Dessutom arrenderas ytterligare 52 ha åker. Växtföljden är 3-årig vall och grönfoder med insädd. Spannmål odlas inte p.g.a. tidsbrist, och samma tidsbrist gör

Interiör från den ljusa och trevliga ladugården.

också att den lokala maskinringen nyttjas till plöjning och gödselkörning. Valen skördas som rundbalsensilage i samarbete med grannen Peter Bergman, Gärde, Lövånger.

TREVLIG LADUGÅRD

Den nya ladugården är ljus och luftig, det syns att djuren mår bra i den. Även de kalla lösdrifterna fungerar bra om man inte bor alltför kallt till. De är ett utmärkt alternativ till varma stallar som ofta blir fuktiga och unkna på vintern.

Görans "lilldräng" kollar till kalvarna.

Göran själv är också nöjd med satsningen och tycker att ladugården blev som han ville ha den. Vi kan inte annat än att från *Fjällkons* sida önska den hårt arbetande Göran fortsatt lycka till i sin nya ladugård!

Text & Foto: Robert Nilsson

- Nu är det nog bäst att vi drar oss uppåt skogarna, så älgdjuren till sin ko.
- Varför det? undrade kon.
- Jo, det börjar lukta kaffekask i buskarna!

Hustru till make:
- Idag är det exakt ett år sedan du glömde att det var vår bröllopsdag dan därpå!

En jordbrukskonsulent var på besök hos en bonde. De stannade vid en av bondens åkrar och konsulentens säger:
- Det är alldeles för lite gödsel på den här åkern. Det skulle förväna mig om ni får vete för ens 25 kronor där.
- Det skulle förväna mig också, säger bonden, jag har nämligen satt potatis där.

- Du spelar falskt Sture!
- Vad menar du?
- Det där esset fick du inte när jag gav!

FJÄLLKON

Säljes:

3 renrasiga kvigor
En av dem kalvar i augusti och
hon är efter Lazarus.
Renrasig tjur, stambokförd.
Även överkorsningar finns till salu.
Leukos- & BVD-fri besättning
0224-303 75
Birgitta Åberg

Fjällnära djur säljes!
1 fjällnära kviga * juni -99
1 fjällnära ko *1986 med tjurkalv vid
sidan vilken är född i maj -00.
BVD- & Leukosfria.
0515-72 60 87
Elisabeth Andersson

Fjäll / Fjällnära djur
Ko, kviga, kalvar och avelsdjur säljes.
070-249 66 54, 0682-211 16
Christer Morlind

Kalvar till salu
0591-170 05
Kenneth Appel

Tjurkalv
* 8/2 -2000 F 6758 Bula MF 791 Karat
MMF 786 Maro
Vit med bruna öron. Mycket snäll.
BVD- & Leukosfri besättning.
054-84 41 05

- Mina man och
jag har ett gemensamt
bankkonto.
- Och det fungerar bra?
- Jodå, han sätter in
och jag tar ut!

Förmedlare av fjällrasdjur för

köttdjursuppfödning!

Jag heter Tina Hansson och min
sambo Robert Eklundh. Vi driver
en gård i Järbo, Gästrikland med
ca 19 kor + rekrytering & getter.
De flesta är av fjällras, men vi har
även någon SRB. På somrarna har
vi fåboddift.

Från och med februari i år är jag
förmedlare av djur för kött-
uppfödning. Förmedlingen fung-
erar som så att den som vill sälja
eller köpa tar kontakt med mig.
Sedan är det mitt jobb att hitta
t.ex. en säljare av kalvar. När jag
gjort det så förmedlar jag namn
och telefonnummer till t.ex.
köparen och därefter får de göra
affärer sig emellan.

Ni når mig på tel & fax:

0290-705 25 (ej fax sommartid),
010-335 77 29, 070-317 73 51.

Hälsningar från Tina Hansson

Livdjursförmedlaren informerar:

Jag har numera en fast
telefonid två
gångar i veckan:

Måndagar 10.30-11.30

Torsdagar 21.00-22.00

Tel/Fax 0142-250 42

Det går också bra att ringa
andra tider på vardagar,
men helst ej på helger. Är jag
inte inne så lämna meddelande
på telefonsvararen som vanligt.

Gäller det enbart annonser
till tidning & medlemsblad
så använd talongen som
finns här t.h.

Senast 1 september är
annonsstopp!

Hälsningar Joachim Gustavsson

FJÄLLKON

SKAFFA SE-NUMMER TILL SINA DJUR ÄR INTE "FARLIGT"!

Ibland kommer vi från föreningen i kontakt med medlemmar som inte har sina nötkreatur märkta av den anledningen att man inte har ett produktionsplatsnummer, alltså ett SE-nummer. Det beror i många fall på att man inte varit/är registrerad som momspliktig, utan har haft djuren på ren hobbybasis för husbehov. Man har heller aldrig varit i ättnjutande av några bidrag, och inte tyckt sig ha någon anledning att ändra på sakernas tillstånd. Sedan har man köpt s.a.s. styckevis när man behövt eller sparat en egen tjur som sedan gått i frysen.

I en del fall finns också en utpräglad motvilja och ett obehag gentemot alla former av myndigheter, man har i stället valt att "sköta sitt". När sedan vi hamnade i EU och det här med märkning av djur blev ytterligare aktualiserat så blev det en form av "motstånd" mot EU att inte märka sina djur. När det gäller får och grisar så behöver man heller inte märka djuren förrän de lämnar gården till liv. Nötkreatur är det dock annorlunda med, där måste man ha djuren märkta även hemma på gården.

Sedan kojakten i Ljungskile förra hösten så har flera medlemmar hört av sig och berättat om det obehag och den oro som man känner över att ha omärkta djur. Man kanske haft samma hushållsko sedan lång tid och aldrig kommit ihåg att även den skulle behöva märkas. Eventuellt har man också någon kviga eller kvigkalv efter den som man vill sälja och då blir det problem om de saknar märken.

Men för den orolige eller fundersamme så kan vi meddela att om man kontaktar Jordbruksverket så löper ni ingen risk för tråkigheter med anledning av omärkta djur. Kontakta Irene Karlsson på Registerenheten, tel 036/15 58 65 eller 15 59 55, så hjälper hon er att lägga upp ett SE-nummer och beställa brickor. Från Jordbruksverkets sida är man bara glad om man kan får med alla djur och Irene är en trevlig kvinna att prata med.

Så därför vill vi från föreningens sida uppmana alla medlemmar som har omärkta djur att skaffa ett SE-nummer, tala med Irene så löser bekymren sig. Ur fjällrasens synpunkt är tyvärr ett omärkt djur av litet värde eftersom det aldrig kan komma in i den officiella aveln. När ni sedan märker djuren så sätt brickan mitt i örat för när djuret är vuxet så sitter märket väl skyddat. Förvara dessutom märkena hygieniskt så att de inte är fulla i flugskit eller annan smuts. Då förebygger man enkelt risken för infektioner.

ANNONS

TILL KÖPES, SÄLJES & ÖVRIGT

Gratis för medlemmar i Svensk Fjällrasavel

Nedanstående annons önskas införd i föreningens Medlemsblad som utkommer vecka 37-38:

Köpes Säljes Övrigt

Text: _____

Namn:.....

Adress:.....

Postadress:.....

Tel:.....

Klipp ut och sänd in denna annons
till adressen som står på baksidan.

Senast den 1 september måste
annonsen vara redaktionen till-
handa!

När Du skickar in annonsmanus till Köpes- & Säljesannonser
el.dyl. till kommande medlemsblad som utkommer vecka 37-38 så
använder Du enklast talongen till höger.
Vill Du inte klippa sönder tidningen så tar Du en kopia eller
skriver de uppgifter som behövs på ett vanligt papper.
(För livdjursförmedling kontaktas livdjursförmedlaren som tidigare).

Annonsunderlaget skickas till Fjällkons
expedition senast 1 september under adress:

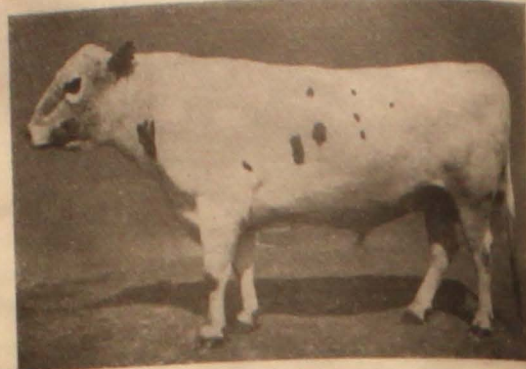
Svensk Fjällrasavel
Larstorp, 590 33 Borensberg

FJÄLLKON

Denna gamla annons har vi hittat i Ångermanlands Lantmannaförbunds årsbok 1927!

Tärn-Rex av Rösta. (R. 1720) I H. A. Stamtjur åren 1916—24

Er-Ling av Torvalla. (R. 2642) I. Nuvarande stamtjur

Från avelsbesättningen för fjällras

vid
STRÖMNÄS

säljas i mån av tillgång såväl tjur- som kvigkalvar. Pris för tjurkalv Kr. 100:— och för kvigkalv Kr. 50:— vid 8 dagars ålder.

Strömnäs-Nensjö Jordbruksförvaltning,
Sprängsviken.
Tel. Sprängsviken 50 A.

Porto

SVENSK FJÄLLRASAVEL
c/o LENNART ROSÉN

LARSTORP

590 33 BORENSBERG

FJÄLLKON

Vad är NAT:s tjurkalender?

I detta nummer ska vi lite mer utförligt gå igenom Nat:s tjurkalender nr 1/2000 vad gäller fjällrastjurarna. Nu är den rätt så omfattande varför vi av utrymmesskäl bara tar med de godkända fjällrastjurarna som rullar med och blir kontinuerligt bedömda mot varandra och korsningstjurarna. Annars hade det behövts halva tidningen till listan.

I NAT:s tjurkalender kan den intresserade lätt finna olika fjällrastjurars förtjänster och brister. Det är alltid genomsnittssiffrorna som redovisas, så givetvis förekommer alltid variationer och olika håll.

50 FJÄLLRASTJURAR FINNS MED

Det är alltså 50 tjurar som är upptagna och av dem är det 48 som medtogs när vi redovisade uträkningen på de justerade mjölk- och tjurindexen. De två tjurar som inte togs med var 72 Lager och 723 Figer. Figer för att det inte finns sperma kvar efter honom och Lager för att han stod ensam på ett blad

med äldre tjurar så han glömdes helt enkelt bort. Men även om de tas med så påverkas inte medeltalen så att indexen behöver justeras.

Egentligen skulle inte heller 948 Sigill varit med eftersom sperman efter honom är kasserad, men nu visar vi allihop. Utöver dessa tjurar finns ytterligare ett antal genbankstjurar

med varierande antal doser (se *Gruppavelsystemet*), men med avkommebedömningar från slutet på 1960- och 70-talet som inte så lätt går att jämföra med de yngre tjurarna. Det man får komma ihåg när man ser på dottergruppernas avkastningsresultat, är att en del av de tjurar som "rullar" med har endast döttrar som kalvade in i början på 80-talet (t.ex. 733 Gandhi, 749 Kajak, 780 Rune, 781 Sigarr, 782 Svarten m.fl.).

När deras döttrar i snitt mjölkade runt 4200 kg så är ju det på de foderstater som bjöds för snart 20 år sedan, och de var säkerligen något mindre "kraftiga" än dagens foderstater. Detta gör ju att en modern tjur med samma avkastningsresultat är sämre ur avkastningssynpunkt än den äldre.

Det som kanske förvånar är att det ändå inte är större skillnad i kg mjölk på den sämsta dottergruppsavkastningen än på den bästa (inte fullt 900 kg). Men om man tar och multiplicerar det med antalet döttrar så förlorar man ju mycket mjölk om man endast skulle ha använt den sämsta tjuren.

HUR KON BLIR VARIERAR

Faktumet att det inte är så stor skillnad förklarar ju i alla fall varför man nästan alltid, när man pratar tjurar, kan få höra att "jag hade en ko efter den tjuren och den var inte alls så dålig" eller "jag hade en riktig skitko efter den tjurfadern så den vill inte jag använda fler gånger".

En annan sak att beakta när man jämför tjurarna är att två mjölmängdsmässigt likartade tjurar kan ju ge helt olikartade döttrar beträffande typ och exteriör vilket ju gör att en av dem ändå kan vara klart bättre än den andre. Vi kan ge exempel med två av de nyare tjurarna: Ta 6763 Svartus och 6766 Karess. Båda är klara minusvarianter beträffande mjölmängden men Karess har ytterligare två klara minus. Han ger dåliga juver och döttrarna har sämre lynne, medan Svartus har en bruksbedömning utan minus. Man kan gott anta att om några år så finns det fler Svartusdöttrar i livet som mjölkar än Karessdöttrar.

Antagligen finns det om några år ett par kor som håller tjurmoderklass beträffande exteriör och avkastning efter Svartus eftersom han inte ger några klara minus på dottergruppen. Men efter en tjur som nedärver så dåliga juver som Karess så är det mer tveksamt om någon dotter blir tjurmoder, för skulle hon mjölka bra så håller väl knappast juvret. Fast osvuret är ju bäst.

LÅG 1:A LAKTATION

Ett liknande exempel hade vi i början på 90-talet med 938 Ricko och 946 Hopp. Båda gav döttrar med låga 1:a laktationer och ganska likartade bruksbedömningar (det är viktigt att komma ihåg att bedömningen görs på första laktationen, men ofta hänger avkastningstrenden med i kommande laktationer, fast undantag finns). Största skillnaden var att Hopp nedärvde klart långa spenar jämfört med Rickos som var medel mot korta. Likväl så dök det upp ett flertal goda kor efter Ricko men inte en enda skaplig efter Hopp!

Rickodöttrarna ökade avkastningen klart mer på de följande laktationerna och hade överlag en bra exteriör medan Hoppdöttrarna blev "kroppigare" och lägre och aldrig fick någon fart på produktionen. Sedan kan man vara säker på att det alltid finns något undantag från regeln, men det är inget som kommit till min kännedom.

Den intresserade kan ju genom att se vilken fader som en viss tjur har kolla upp dennes avelsvärden samt eventuella halvbröder och söner för att se hur de nedärver sig. Kanske det kan utmytna i en avelsdebattartikel som stöder sig på de faktauppgifter som ändock finns om rasen.

När det gäller den omräkning av avkastningsvärdena som vi redovisade i sista *Informationsbladet*, så är det bara ett försök att kunna ställa fjällrastjurarna mot varandra utan att behöva ta hänsyn till inkorsning av SLB, SJB, SRB, Västfinsk boskap, Isländsk boskap m.fl.

Men de avelsvärden som redovisas i NAT-listan är de officiella då alla renrasiga såväl som korsningar ställs mot varandra. Sånär som den sista spalten där vi satt dit det justerade tjurindexet. Det var ju då baserat på det med 7 enheter höjda mjölkindexet som ger 7 enheter i tjurindexet.

I de fall som officiella tjurindex inte räknats ut så har vi gjort en uppskattning av det efter de regler som det räknas ut officiellt. Varje enhet över eller under 100 på de enskilda mätområdena, t.ex. T-tal, dotterfertilitet, ben, juver etc, ger ju olika plus- eller minusvärden på tjurindexet.

Naturligtvis är det en osäkrare uträkning än den officiella och därför står den inom parentes och ska tas för vad den är, en enkel uppskattning. I de fall som t.ex. ingen dottergruppundersökning på bruksegenskaperna redovisats så har vi ju fått anta att värdet blir plus minus noll vilket är ett osäkert antagande, men det enda möjliga att göra i detta fall.

NÅGRA VÄRDEN SAKNAS

Som ni ser så hade tjurar fram till och med 733 Gandhi inte några talvärden angivna på bruksbedömningen annat än på mjölkbarheten. I dessa fall har vi räknat med att M=100, fast det kan variera mellan 95-105. Vidare har - räknats som 94, -- som 89, + som 106 och ++ som 111.

Under rubriken fältavkommeundersökning finns en kolumn benämnd antal döttrar. Där ser ni hur många döttrar av respektive tjur som blivit undersökta beträffande exteriören. I bästa fall är det bortåt 40 stycken och i sämsta fall 15. Under rubriken mjölkavkastningsuppgifter ser ni också en kolumn med antal döttrar. Den övre siffran anger hur många döttrar som mjölkat en full första laktation (305 dagar), och den undre visar hur många döttrar som aldrig fick full laktation utan blivit utslagna av olika anledningar. På de yngsta tjurarna kan det också vara så att det där finns enstaka som fortfarande lever och är på väg mot 305 dagar.

Där kan man också se en klar trend på att de sämsta tjurarna har procentuellt fler döttrar som slagits ut tidigt i laktationen. Men har de

bara varit med under 2 provmjölkningar så räknas det ut en fingerad laktationskurva och mjölmängd så att de i alla fall är med i beräkningen av tjurens mjölkindex. Därför är det bra om man kan behålla även en sämre kviga åtminstone ett par månader så att hennes resultat kommer tjuren till del. Annars blir det ju lite glädjekalkyl över bedömningen.

Som de lite mer ovana "listläsarna" av er ser, så är nästa kolumn under kategorin "mjölkavkastningsuppgifter" medelvärdena på dottergruppernas inkalvningsålder och bröstomfång, inga hemligheter alltså.

MÅNGA FÖRKORTNINGAR

Men i nästa kolumn står det P2:1 med ett tal värde angivet ovanför dottergruppens medelavkastning. P2:1 betyder mjölmängden under dag 101-200 delat med mjölmängden dag 1-100.

Ju närmare 1 som talvärdet blir desto mer flack laktationskurva har dottergruppen i genomsnitt, vilket i praktiken innebär att ju närmare 1 desto bättre kor på att hålla ut mjölkproduktionen. Sedan följer några kolumner under under rubriken "tjurens avelsvärde" med fett och protein% i snitt, kg fett och protein i snitt samt relativtal för dessa, och mjölkavkastningen. Sist i den gruppen står det officiella mjölkindexet, vilket grundas på $\text{kg mjölk} \times \text{protein} \% = \text{kg protein i snitt på dottergruppen}$.

Efter det finns en rubrik "egen fertilitet" som säger hur många inseminationer som gjorts med tjuren och hur bra dräktighet det varit på sperman relaterat till rasens medeltal. Som ni ser så är det endast en fjälltjur som har ett värde under 100 där. Så det säger oss att korsningstjurarna inte har bättre "grobarhet" på sina doser än de renrasiga fjälltjurarna!

MISSBILDADE KALVAR

Sedan kommer en kolumn där det anges hur många procent missbildade kalvar som fötts efter en tjur och under det anges tjurens T-tal, alltså hur bra tillväxt tjuren hade under uppfödningen på tjurstationen relaterat till de andra tjurarna. Angående procent missbildade kalvar så kan man säga att siffror under 2% inte är något att fästa sig vid, men om det som hos 948 Sigill föddes nästan 6% missbildade kalvar så blir en tjur kasserad för fortsatt användning.

Efter det så kommer en kolumn med dotterfertiliteten. Där står hur många påbörjade semineringsserier man granskat efter döttrar till tjuren i fråga, och under det står ett talvärde som anger döttrarnas förmåga att bli dräktiga. Över 100 är positivt, under 100 är negativt.

Därefter följer en kolumn med tjurens avelsvärde ur kalvnings-synpunkt. Där står hur många kalvningar som undersökts där tjuren varit far till kalven och under det står ett relativvärde för hur många dödfödda kalvar som det blivit efter tjuren, relaterat till rasens medeltal för dödfödda kalvar.

FETA KVIKOR SKA UNDVIKAS

Dessutom står det hur många kalvningar som undersökts där tjurens döttrar kalvat och hur det gått för deras kalvar relativt rasens medeltal. Ett lågt talvärde på "dödfödsfader" indikerar ofta större kalvar. Dessa har dock ofta lättare att kalva som kor än döttrarna efter tjurar som gav lätta kalvningar, då dessa kalvar ofta var något mindre och oftare fick svårare att kalva än sina större medsystrar. Men här om någon gång är det viktigt att säga att inga regler utan undantag. Dessutom spelar hullet på den inkalvande kvigan oerhört stor roll för hur lätt eller svår kalvningen blir. Feta kvigor = större risk för svåra kalvningar!

När vi sedan kommer till rubriken "sjukdomsresistens", så är det väldigt få tjurar som fått avelsvärden för det. Det beror på att det krävs uppemot 200 döttrar födda och inkalvade i ko-kontroll för att man ska få något så när säkra uppgifter på dessa värden, vilket gör att på de flesta tjurar kommer det aldrig fram siffror på sjukdomsresistens.

Där är i alla fall glädjande att konstatera att rasens senaste två stora matadorer Homen och Lage är väldigt bra tjurar vad gäller mastitresistens vilket sparar oss pengar och bekymmer!

Sedan har vi kommit tillbaka till fältavkommeundersökningen och där är det enkelt uttryckt så att över 100 = bra. Men kom ihåg att med det lilla antal döttrar som är underlag till siffrorna så kan det vara så att en tjur med 97 som värde på en egenskap kan vara lika bra som en med 103. Det beror på vilka döttrar man besiktat, och ju färre döttrar desto osäkrare värden. Men drygt 20 döttrar ger ändå klara indikationer på vartåt det lutar.

VÄRDEN PÅ SPENLÄNGDEN

Dock finns det en av egenskaperna där talvärden över 100 är tveksamma och det är på spenlängd. För där har man av någon anledning låtit långa spenar bli positiva talvärden och ge plus i tjurindexet. För fjällrasens del så måste man nog anse det för tveksamt om det speglar djurägarnas uppfattningar. Men vill du ha längre spenar så vet du vad du ska leta efter.

Man kan alltid diskutera hur mycket rasens olika medel påverkats av korsningsaveln och för enskilda fjälltjurar kan det naturligtvis vara så att avelsvärdena påverkats om de använts på en proportionerligt större andel korsningskor. Men jag tror inte att det är en faktor som vi behöver ta hänsyn till. När man ser på semineringsgarna de sista åren så är det klart att i allt högre grad så användes fjällrastjurarna på övervägande fjällkor och korsningstjurarna på dito kor.

Den som vill hålla sin *Tjurbok* ajour kan ju ta och föra över siffrorna till respektive tjurblad, kanske en lämplig sysselsättning någon av sommarens regndagar!

NATS TJURKALENDER 1-00

Slm/Ragn	Drenn	Namn	TJURCENTRAL	MJÖLKAVKASTNINGSPUPPGETER										EGEN FERTIL	% avkom-bildande kalvar	DOTTER-FERTIL	DÖDFÖDSLAR		SUKDOMS-RESISTENS		FÄLTAVKOMMEUNDERSÖKNING						TJUR-INDEX	Prel. tjur-index	Korr. tjur-index			
				Antal döttrar	Kalv-Åld.mån	P21	Fett %	Fett kg	TJURENS AVELSVÄRDE			Mjölindex, uppretn.oefficient	Antal km.				Antal avlar	Fader	Morfader	Antal döttrar	Antal döttrar	Ben	Aver							Mjök-barhet	Lynne	Rang-ning, på tjur-index
				305 fd	Bröst-ont.cm	Mjök kg	Prot. %	Prot. kg	Mjök/Mtal	Fett %	Prot %	Mjök-index	Kropp, på mj. index	Typ	T-tal/Köll-index	Antal avlar	Antal födda kalvar	Avls-klass	Avls-klass	Avls-klass	Avls-klass	Kropp		Juvr	Övr-stånd	Span-längd	Span-stånd					
86943	943	BASS	3	102	27.1	0.95	4.39	197					90	2791		701	254	235	113			22	96		93	101	91	99	105	51		
76726	726	BASKER	1-00	53	177	4500	3.36	151	96	100	98	94	76	2 105	T101	97M	99M	89--	102M	103M		M	-	-	M	-	M	M	-15			
86946	946	HOPP	3	56	26.8	0.87	4.63	190					78	1091		199	75	73				29	103	102	98	108	103	98	105	49		
6636	6	HOSS	1-00	35	176	4109	3.44	141	79	111	103	81	110	1 108	T102	108+						M	M	M	+	M	M	M	-14			
86948	948	SIGILL	3	59	27.6	0.94	4.61	205					75	1074	5.81	204	86	65				24	102		97	101	99	99	94	26		
76708	708	BILL	1-00	21	173	4454	3.53	158	94	110	108	103	36	1 106	T100	100M						M	M	M	M	M	M	M	-	-01		
86950	950	RISTO	3	44	27.5	0.88	4.41	194					73	931		157	82	48				24	107		93	97	102	99	106	45		
6188	147	RISS	1-00	21	174	4385	3.36	147	91	101	98	89	90	1 102	T 94	108+						+	M	-	M	M	M	M	+	-12		
86702	6702	BAZAR	3	34	27.8	0.91	4.39	194					68	910			44	41				18	106		97	102	91		102		-5	+2
76726	726	BASKER	1-00	17	182	4408	3.42	151	92	100	102	94	76	1 100	T 99	M						+	M	M	M	-	M					
86703	6703	BINGO	3	24	27.0	0.87	4.54	197					67	793			36	37				25	101		102	106	106		99	43		
76708	708	BILL	1-00	22	177	4362	3.37	147	90	107	99	89	90	1 106	T102	M						M	M	M	+	+	M		-11			
86715	6715	LAGE	3	223	26.9	0.95	4.58	207					91	2797		835	290	326	138			32	100	105	102	100	105		98	9		
6618	72	LAGER	1-00	68	175	4523	3.46	156	97	109	104	101	48	2 104	T 99	112++	104M	103M	110+	103M		M	M	M	M	M	M	M	+	+12		
86718	6718	JOAR	3	108	26.7	0.92	4.32	189					84	804		392	208	153				23	101		98	105	96		104	33		
6659	175	JO MOEN	1-00	39	176	4362	3.32	145	90	97	96	86	101	1 109	T104	108+	103M	97M				M	M	M	M	M	M	M		-05		
86720	6720	JOVIAL	3	39	27.5	0.89	4.21	179					71	786			96	46				22	104		101	118	94		102	53		
6659	175	JO MOEN	1-00	18	177	4247	3.27	139	85	92	93	79	113	1 106	T103	+						M	M	M	++	-	M		-17			
86728	6728	LAZARUS	3	82	26.6	0.93	4.50	192					81	861		260	140	115				27	103	97	94	100	106	92	93	45		
6618	72	LAGER	1-00	23	175	4247	3.51	149	85	105	107	92	85	1 103	T 91	112++	105M	100M				93-	M	M	-	M	+	-	-	-12		
86732	6732	SNAPP	3	28	27.8	0.90	4.54	190					59	473			56	29				22	94	102	99	103	101	99	99			
76713	713	SHYG	1-00	18	180	4201	3.46	145	83	107	104	86	101	1 104	T104							105M	-	M	M	M	M	M	M		-12	-5

18

FJÄLLKRON

86738	6738	MAST	3	44	26.9	0.95	4.50	196					70	727		164	78	31				32	100	104	103	91	100	95	103	39			
86786	786	MARO	1-00	17	176	4362	3.44	152	90	105	103	95	73	1 105	T 91	105M					93-	M	M	M	-	M	M	M	-09				
96742	6742	HARG	3	32	26.4	0.99	4.56	200					63	610	0.90		111	1															
76729	729	HOMEROS	1-00	12	177	4408	3.47	153	92	108	105	97	64	1 107	T104	M	101M																
96745	6745	RIMBO	3	48	27.8	0.95	4.50	189					76	697		131	67					23	104	96	102	103	99	102	101				
6570	34	RINGE	1-00	29	178	4178	3.39	142	82	105	100	82	108	1 102	T 98	99M					93-	M	M	M	M	M	M	M		-21	-14		
96746	6746	HOMPEST	3	42	27.5	0.94	4.28	197					68	589		107	51					25	92	106	104	96	108	105	98				
86940	940	HOMPEN	1-00	15	175	4638	3.36	155	102	95	98	99	55	1 103	T 94	102M					96M	-	+	M	M	+	M	M		-2	+5		
96748	6748	BÖR	3	66	26.8	0.92	4.36	196					75	683		199	60					35	100	101	104	112	103	98	100				
76743	743	BISKO	1-00	15	180	4500	3.42	154	96	99	102	98	61	1 100	T100	103M					109+	M	M	M	++	M	M	M		+3	+10		
96749	6749	RISK	3	51	27.7	0.93	4.30	183					72	585		161	44					23	99	105	107	101	99	102	103				
6169	41	RIVER	1-00	16	179	4316	3.42	146	88	96	102	88	95	1 108	T 95	97M					98M	M	M	+	M	M	M	M		-12	-5		
96752	6752	KATAR	3	19	26.8	0.96	4.39	196					56	441																			
86791	791	KARAT	1-00	11	181	4477	3.36	150	95	100	98	93	79	1 109	T102																		
96753	6753	BISTRO	3	43	26.8	0.95	4.45	196					71	573		153						25	99	93	99	108	101	97	94				
76743	743	BISKO	1-00	18	178	4385	3.44	152	91	103	103	95	73	1 110	T 98	96M					97M	M	-	M	+	M	M	-					
96758	6758	BULA	3	44	27.8	0.99	4.43	219					68	494		112						24	101	93	99	94	95	100	100				
86943	943	BASS	1-00	7	180	4936	3.36	166	115	102	98	113	10	1 108	T 96	97M					98M	M	-	M	-	M	M	M		+6	+13		
96759	6759	BAH	3	48	27.2	0.96	4.32	204					69	485		134						28	93	101	95	92	97	102	101				
86943	943	BASS	1-00	7	175	4729	3.36	159	106	97	98	104	32	1 110	T 99	97M					94-	-	M	M	-	M	M	M		+2	+9		
96763	6763	SVARTUS	3	38	27.8	0.91	4.30	182					69	498								23	101	101	105	99	103	103	101				
6639	701	SVARTING	1-00	13	180	4224	3.41	143	84	96	101	84	106	1 104	T102	M					101M	M	M	M	M	M	M	M		-14	-7		
96765	6765	HOMA	3	19	26.4	0.92	4.58	206					58	470								25	101	106	109	97	107	109	97				
86940	940	HOMPEN	1-00	24																													

AKTUELLA SEMINTJURAR från Svensk Avel

Tillgängliga och godkända fjällrastjurar från Svensk Avel. Alla tjurar är inte renrasiga, även om de är godkända som fjällras. OBS! Indexen är korrigerade enligt förklaringen nedan!

Namn	Kod.nr	Stb.nr	Far	Mjölkinde	Tjurinde	Övrigt
GRUPP 2:						
937 Balett	6-937	86937	726 Basker	107	+5	Döttrarna har haft svårare kalvningar än medeltalet. Används ej på lågställda kor. 12,5% SLB.
940 Hompen	6-940	86940	723 Figer	110	+14	Bra värden på mastitresistens. Bra golvhöjd. Bra mjölkbarhet. Mycket mjölk men med låga halter. Används ej på kor med svaga ben och kor som haft besvärliga kalvningar. Ingen lämplig kvigtjur. 12,5% Rk.
6742 Harg	6-6742	96742	729 Homeros	104	+9	Ingen dottergruppsundersökning gjord. Inga kända stora plus eller minus.
6746 Hompest	6-6746	96746	940 Hompen	106	+4	Mycket bra juver. Används ej på kor med svaga ben. 6,25% Rk, 3,12% SJB.
6758 Bula	6-6758	96758	943 Bass	120	+12	Mycket mjölk. Anlag för korta spenar. Används ej på kor med svaga juver. 3,12% Rk.
6759 Bam	6-6759	96759	943 Bass	111	+8	Ger korta spenar. Används ej till kor med svaga ben. 3,12% Rk.
6765 Homa	6-6765	96765	940 Hompen	106	+16	Mycket bra juver och mjölkbarhet. 6,25% Rk, 3,12% SRB, 1,56% SLB.
6796 Laho	6-6796	96796	72 Lager			Ny ungtjur, ej släppt.
6797 Fimar	6-6797	96797	792 Findus			Ny ungtjur. Har horn!
GRUPP 3:						
743 Bisko	6-743	76743	6636 Hoss	103	+3	Ger lätta kalvningar, döttrarna är lättkalvade. Bra ben. Använd ej till lågställda kor.
784 Biljett	6-784	76784	708 Bill	110	+17	Bra värden på mastitresistens och övriga sjukdomar. Ingen dottergruppsundersökning gjord. Används ej på de minsta korna. 12,5% SLB.
738 Mast	6-6738	86738	786 Maro	102	+2	Ger bra juver och korta spenar. Bra dotterfertilitet. Används ej på små kor. 3% Rk.
6748 Bör	6-6748	96748	743 Bisko	105	+10	Ger stora "kroppiga" döttrar. Används ej på de allra största korna och/eller kor med långa spenar. 4,68% SLB.

För att kunna ställa de avkommebedömda fjällrastjurarna mot varandra på ett rättvist sätt så har vi räknat på avkastningsuppgifterna på dottergrupperna till samtliga godkända fjällrastjurar som blir kontinuerligt avkommebedömda i NAT:s tjurkalender. Totalt är det 48 tjurar som finns med där. Vi har lagt ihop avkastningsuppgifterna för dottergrupperna och delat med antalet tjurar vilket gett ett medelvärde på 150,25 kg protein i snitt för alla godkända fjälltjurars döttrar.

När man då ser på vad för ett mjölkinde 150,25 kg ger i SKB-bedömningen så motsvarar det ett mjölkinde på 93. Mjölkinde baseras på kg mjölk x % protein = kg protein, och ger ingångsvärdet i tjurinde som ju är ett försök att sätta ett mer totalekonomiskt avkastningsvärde på tjuren. Ett mjölkinde (MIN) på 105 ger +5 i ingångsvärde, 109 ger +9, 95 ger -5 osv. För att rättvisare kunna bedöma fjällrastjurarna så har vi kompenserat upp mjölkinde med 7 enheter så att medelfjällrastjuren som erhållit 93 i MIN istället får 100, vilket han ungefär skulle ha haft om man sållat bort korsningstjurarna från bedömningsmaterialet.

Avelskommittén

AKTUELLA SEMINTJURAR från Svensk Fjällrasavel

Tillgängliga och godkända fjällrastjurar från Svensk Fjällrasavel. Beställning av dessa tjurar sker hos Svensk Avel via Din Husdjursförening! Använd kodnumret vid beställning. Tjurarna är ej avkommeprövade. Kända egenskaper har vi antecknat under övrigt!

Namn	Kod.nr	Stb.nr	Far	Övrigt
GRUPP 1:				
165 Leo	7-564	6680	7-556 6677 10 Smith	
1 Hubert	7-543	6681	6720 Jovial	
156 Zonat	7-563	6691	9 Zober	
181 Idear	7-567	6694	38 Desing	Ger ofta mer färg samt högställd avkomma.
162 Linus	7-592	6871	10 Smith	
3 Peter	7-597	20002	29 Ise	Ger ofta mer färg på avkomman samt att de har bra lynne.
70 Rosen av Böle	7-707	20009	733 Gandi	6,25% SLB.
32 Goding	7-720	20025	733 Gandi	
1010 Olav	7-726	20036	9009 Sevat	
232 Dillner	7-766	20071	181 Idear	Ger ofta mer färg på avkomman.
201 Driv	7-761	24000	9007 Lano	
9150 Tor	7-762	24001	9010 Öst-Tor	
GRUPP 2:				
23 Svempa	7-576	6684	67 Ringo	Ger ofta avkomma med bra lynne.
37 Eemeli	7-574	6685	Kuninkaan Poika	
164 Lim	7-566	6695	83 Rim	
3 Dollar	7-577	6707	940 Hompen	6,25% västfinsk r.k.
202 Vaccin	7-701	20003	39 Dixon	
30 Herman	7-703	20005	34 Lysing	
1002 Manitou	7-714	20029	6715 Lage	6,25% västfinsk r.k.
2 Gusten	7-721	20011	158 Hink	
234 Sprint	7-738	20024	302 Misse	
1080 Major	7-724	20033	127 Desir	
1095 Flise	7-744	20045	302 Misse	
85 Loke	7-746	20046	75 Lör	
2076 Svix	7-745	20048	39 Dixon	
1006 Glunt	7-743	20050	6758 Bula	
GRUPP 3:				
145 Tessar	7-542	6679	148 Tess	
21 Svartenlind	7-553	6686	701 Svarting	
44 Fagerman	7-571	6688	1 Holar	Ger ofta högställd avkomma.
157 Lirken	7-554	6698	79 Nill	
57 Hinder	7-561	6699	155 Levi	
6 Snöstorm	7-595	6711	701 Svarting	
178 Terrin	7-598	6714	145 Tessar	
40 Pelle	7-596	20001	6748 Bör	Ger ofta högställd avkomma.
2000 Maraton	7-704	20006	710 Agaton	Ger ofta mer färg på avkomman.
6209 Kwick	7-710	20018	705 Sol	
208 Monogram	7-702	20026	9005 Mono	
50 Musse	7-722	20032	255 Magnet	
2027 Drudden	7-725	20035	6763 Svartus	
7114 Gubben	7-740	20039	27 Gunde	
1102 Fagott	7-739	20044	4 Totte av Knätten	6,25% SLB.
120 Viss	7-763	20069	6780 Mise	

Ovanstående renrasiga fjälltjurar går att beställa för insemination direkt av Din husdjursförening/semintation. Samtliga av Svensk Fjällrasavels tjurar är de också skyldiga att ta hem när Du säger till! OBS! För att underlätta Ditt tjurval har vi markerat vilka grupper de tillhör i Gruppavelsystemet. Gruppavelsystemet beställer Du utan kostnad från Svensk Fjällrasavels expedition om Du inte redan gjort det! Detta är viktigt att följa för att undvika inavel och där får Du också information om hur man ska välja tjurar vid seminering!

Avelsfrågor?

Hör av Dig till Svensk Fjällrasavel om Du funderar över tjurval och annat som berör avelsarbetet med Dina djur.

Adresser och telefonnummer finner Du på sidan 2!

MJÖLK SKYDDAR HJÄRTAT - oväntat forskningsresultat!

Uppsalaläkaren E-L Stiernström har i sin forskning kommit fram till det sensationella resultatet att den som äter mycket mjölkprodukter, även feta sådana, drabbas i mindre utsträckning än andra av hjärt/kärlsjukdomar.

Vi har ju under många års tid fått lära oss att feta mjölkprodukter är skadliga, men nu har resultat om motsatsen lagts fram. Mjölkfett är inte skadligt för alla människor.

Att fett av den typ som finns i mjölkprodukter (animaliskt fett) skulle skydda mot hjärt/kärlsjukdomar går precis tvärt emot andra studier som gjorts. Men ändå verkar det faktiskt vara så. Man kommer inte ännu att gå ut och allmänt uppmana folk att äta fetare mjölkprodukter eller dricka fetare mjölk, men då ytterligare forskning skett på området så kan nya allmänna kostråd utarbetas.

Grunden för ovanstående forskning har skett genom kartläggning av svenska lantbrukares hälsa, framför allt inom området hjärt/kärlsjukdomar. I studien deltar 1000 manliga lantbrukare i åldern 40-60 år och lika många män i samma ålder inom andra yrken, men även de bor på landet.

Under de 8 år som studien hittills pågått har det visat sig att gruppen med lantbrukare löper drygt 20% mindre risk än männen i kontrollgruppen att insjukna i någon hjärt/kärlsjukdom.

Detta är inget sensationellt resultat eftersom det finns många studier som visar på att lantbrukare är mindre sjuka än de flesta andra människor.

Lantbrukares goda hälsa förklaras ofta med att de t.ex. röker mindre, är mindre feta, rör sig mer och att de sällan har högt blodtryck. I forskningen som nu gjorts kan ungefär hälften av skillnaden i hjärt/kärlsjuklighet mellan lantbrukarna och männen i kontrollgruppen förklaras med det sista påståendet.

För att finna vad som i övrigt gör att lantbrukare har friskare blodkärl har deras livsstil också studerats. Lantbrukare har t.ex. upplevt stress, ensamarbete och höga krav på en sådan nivå att de borde ha betydligt högre frekvens av hjärt/kärlsjuklighet. Men i gengäld så har de som regel ett betydligt bättre socialt nätverk, de har större familjer och en närmare kontakt med släkt och vänner, men ändå så förklarar dessa faktorer endast ytterligare en liten del av den bättre hjärt/kärlhälsan.

När matvanorna hos lantbrukarna och kontrollgruppen kartlades fick man överraskande resultat. Det visade sig att lantbrukarna överlag drack betydligt mer mjölk och att de även åt mer av andra mjölkprodukter, men trots detta så hade de friskare blodkärl. Männen i kontrollgruppen hade ett betydligt mindre intag av mjölk och mjölkprodukter. Enligt studien så visade det sig dessutom, vilket

förvånar, att ju fetare mjölkprodukter man konsumerar, desto mindre risk är det att man drabbas av sjukdom av det här slaget.

Forskningen bevisar dock inte att feta mjölkprodukter är bra för alla. Det kan t.ex. finnas någon faktor hos männen som man ännu inte funnit vilken förklarar varför mjölkfett inte är skadligt för dem. Kanske beror det på att förbränningen är annorlunda hos den som har ett rörligt arbete.

Det finns mycket kvar att forska vidare på inom detta område, och till dess att fler resultat blir klara så är det bara att fortsätta att dricka "riktig" mjölk och rejäla mjölkprodukter såsom ost, fil och annat, för det gör Du väl!

Textsammenfattning: Lennart Rosén

- Nisse diskuterade miljöproblem med sin kamrat och frågade:
- Vilken naturresurs tror du kommer att ta slut först?
 - Skattebetalaren, svarade kamraten.
- *
- Har ni kassaskåp hemma hos Er?
 - Nej, vi har värdesakerna i badrummet.
 - I badrummet?
 - Ja, vem kan ta sig in där när man har tonårsdöttrar?

FJÄLLKONAMN PÅ BOKSTAVEN P

Här fortsätter vår lilla "serie" med fjällkonamn. Denna gång har vi kommit fram till namn som börjar på bokstaven P:

Pallas, Palma, Palmros, Palona, Palmstjärna, Pava, Peggy, Perla, Perlgås, Perltros, Perltkran, Perlin, Perlfia, Perla, Pira, Pipla, Polka, Ponny, Pricka, Prilla, Prima, Primros, Primula, Primura, Prinsa, Prinsessa, Printa, Prissa, Pryda, Prydelin, Präftig, Påska, Påskelin, Pärla, Pärlan, Pärlros, Pärön, Perlina, Planta, Plomma, Polkutta, Pekunia, Pella, Pelly, Perlemor, Perlspira.

Möte i Värmlandsavdelningen!

Den 14 maj 2000 blev det så andra gången gillt för Svensk Fjällrasavel i Värmland. Efter att ha tvingats ställa in årsmötesförhandlingarna i höstas på grund för få närvarande medlemmar gjorde vårvärmen nu susen.

Ett femtontal intresserade och medlemmar slöt upp hemma hos Mona och Torgny Strömberg i Utterbysäter norr om Torsby. Efter en massa läckra mackor genomfördes årsmötet i god ordning - framför allt diskuterade vi riksföreningens kommande stämma som ju i år förärats oss här i Värmland.

Till att leda lokalavdelningens verksamhet under det kommande året utsågs sedan K. Göran Eriksson, Sven-Olof Bergström och Tove Undin. När formaliteterna äntligen var avklarade beundrade vi i vederbörlig ordning både familjens fina fjällkor och den tilltalande naturen som omgav dem. I sommar får stämmodeltagarna en chans att göra detsamma.

Text: Tove Undin

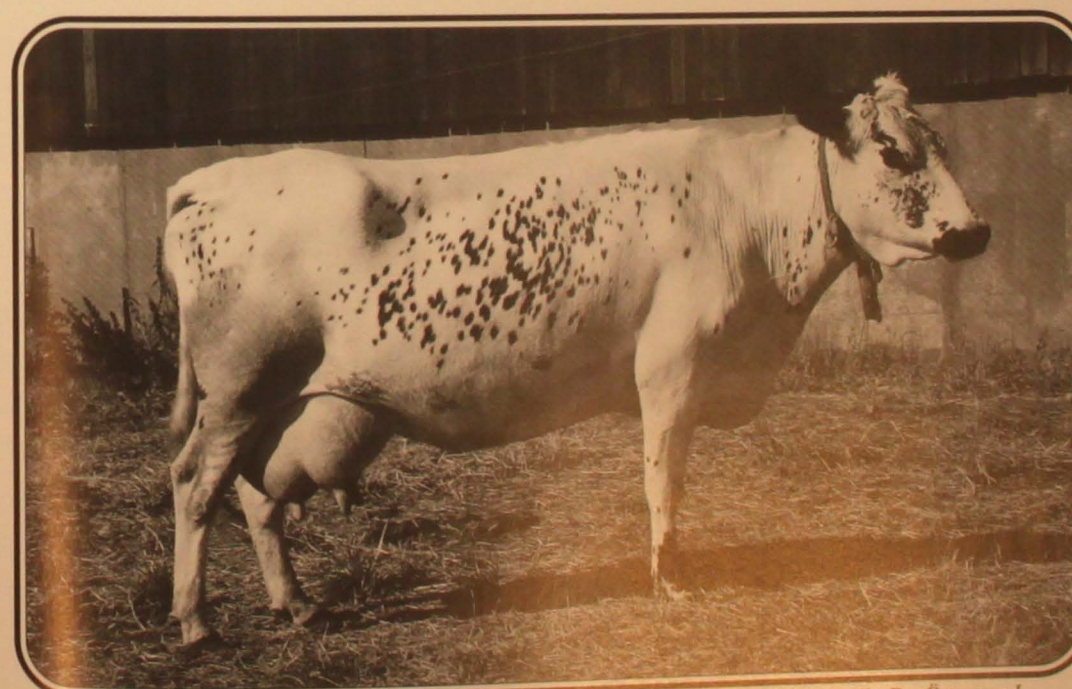

En styck fjällko beskådas av deltagarna under Värmlandsavdelningens årsmöte i maj i år.

Några av deltagarna poserar på en bro hos familjen Strömberg på gården Utterbysäter i Värmland.

Bilder från läsarna

Här ser vi en trevlig ko som till vardags bor hos syskonen Abrahamsson, Torvalla By, Östersund.
Foto: Lennart Rosén

FJÄLLKON

B-POST - Föreningsbrev Porto Betalt

Avs: Svensk Fjällrasavel
Larstorp, 590 33 Borensberg

KUNGLIGA BIBLIOTEKET
1 NBP
BOX 5039
102 41 STOCKHOLM

Bilder från läsarna

67 Ingeborg (på de två övre bilderna) är efter 6718 Joar. Hon har nu fått sin 4:e kalv och visar här stolt upp sig och sitt fina juver. (Det finns en bild på henne som kalv i Fjällkon nr 1-96). De senaste 12 månaderna har hon mjölkat 5406 kg ECM, fetthalt 4,2%, proteinhalt 3,3%. Ägare är Gerd Arnqvist, Hörnsjö.

Bilden på tjuren längst ner t.v. är en Smille-son född hos Gerd. Mor är 8 Merab som är mormor till projektturen 1002 Manitou, 20029. Morfar till tjuren är 943 Bass.

Den stiliga kvigkalven längst ner t.h. heter Kajsa och är född i maj 1999 hos Elisabeth Holmgren. Far är 161 Smille, morfar 6718 Joar och mormors far 943 Bass. Kajsa är en kavat och alert kviga med vackra rörelser och hon är snabb som en oljad blix! Samtliga kort är tagna hösten -99.

67 Ingeborg e 6718 Joar.
Foto: Margareta Holmgren

67 Ingeborg visar sitt fina bakdel.
Foto: Margareta Holmgren

Fjälltjur e 161 Smille.
Foto: Margareta Holmgren

Kvigan Kajsa e 161 Smille.
Foto: Margareta Holmgren